

dosti je bil v duhovniški vzgoji. Njegov stric kardinal Tencin ga je spravil celó v duhovsko semenišče, toda nemirni duh ga je — posvečenega dijakona — spravil zopet med svet. L. 1785. je umrl, zapustivši za seboj mnogo zgodovinskih, modroslovskih in politiških spisov. Za nas so najvažnejši njegovi „Dvomi o

naravnem in temeljnem družabnem redu“, ki jih je izdal l. 1768. Zunanji povod njegovemu delu je bil neki spis znanega pisatelja Merciera, ki je dokazoval, da je despotstvo najprimernejša vladna oblika in ki je poleg tega priporočal, naj se vse evropske države preosnujejo po kitajskem vzoru. (Dalje.)

Tudi znak ‚nove struje‘.

Tržaška „Edinost“ objavlja marsikaj o naših slovstvenih stvaréh. Ali se vse sklada z resnico, ali je vse v prid naši književnosti, to dopisnikom ne dela preglavice. Kadar jih kaj boli, pa poskrbé, da jim „Edinost“ dá kaj zdravila. Tako n. pr. v letošnji številki 123.

„Večkrat se mi je dogodilo, da se mi je v družbi nekako očitajoče, zajedno pa z zlobnim veseljem zatrjevalo:

„Ljubljanski Zvon“ propada! — prav kakor bi bil posameznik, ker je slučajno skromen sodruznik lista, odgovoren za njegovo kakovost. Vselej me je ugrelo tako neutemeljeno govoričenje in dobro vedé, da z apodiktíčnim prigovorom: „ni res; ‚Zvon‘ ne propada“, ničesar ne dosežem, spustil sem se kar „in medias res“, češ: ker ne vidite pod naslovi več starih imen: Kersnik, Tavčar, Mencinger, Detela, Koder, Pajkovka in Stritar, Gregorčič itd., zato trdite, da literatura propada. Čudna logika! Ali naša literatura res propada? — Ne, in stokrat ne! Pred kratkim mi je jako izobražena slovenska dama v kupeju dejala celó, da smo naredili v literaturi prevelik skok naprej! Torej vendar naprej! To je seveda zopet drugo vprašanje, ali je bil korak prevelik ali ne, glavno je, da napredujemo!

Poglejmo naše pesništvo! Kdo je pesnikoval pri nas v dobi ‚Ljubljanskega Zvona‘ — dalje, nazaj ne posezam —: Stritar, Gregorčič, Gestrin, Cimperman, Funtek in nekaj lirikov ‚minorum gentium‘ — Aškercu namenoma ne štejem med stare. Res, vsa čast jim, a vsi ti so mladane umolknili, in na njihovo mesto so stopili drugi, katerih se nam ni treba sramovati, s katerimi se bomo v svetovnem slovstvu morda lahko bolj ponašali, nego našimi starimi. Na čelu jim je naš genijalni A. Aškerc, ki se nam zdi kakor trdna skala, ob katero pluskajo brezvspešno razburkani valovi nasprotstva, on pa stoji neomajan ter kipi in se vspenja vedno višje in višje v svojih mislih in idejah! Za njim pa koraka celo krdelce mladih nadarjenih poetov: Aleksandrov, Borut, Doksov, Mihajlov, Nikolajev, Saveljev, Radič, Zor i. dr. in njim ob strani je postavilo naše vrlo napredujoče ženstvo svoje zastopnice: Vido in Kristino. „Vsi ti pričajo, kakor pravi Aškerc, na glas, da vir slovenske poezije še ni usahnil.“ Da, jaz bi trdil celó — vsaj meni

se tako zdi, — da veje v proizvodih zadnjih pristnejša, svežejša poezija, in da je tudi način izražanja mnogo finejši, nežnejši nego pri prvih!

Kako pa je v prozi?! Tudi tu se je zamenjala prva kolona, in na mesto že imenovanih pripovedovalcev so stopile nove, čile moči: Govekar, Dolenc, Murnik, Nigrin, Orel, Premec in par feljtonistov, iz ženskega kola pa nadarjena in vedno napredujoča Márica, ki si v svoji „Slovenki“ izvestno vzgoji častno število sodruznic. In naša literatura naj bi propadala?! — Pač, v jednom oziru bi sam dejal, da propadamo: nedostaje nam namreč čitateljev! Brezbrižnost našega občinstva za literaturo je nečuvvena, in neizogibna posledica bode — „krach“ slovenske literature! Zakaj tako? Ali so krivi res avtorji? — Meni se zdi tako-le: Starejši člani naše inteligence se, utrjeni od politíčnih bojov, ne brigajo, kaj pišejo ‚mladi‘; mlajši del pa je večinoma blaziran, ki ali nič ne čita, ali pa gleda le s prezirljivim smehljajem na domače literarne proizvode, češ: mi čitamo revije; čemu nam je ‚Zvon‘ etc.! Pisatelji in pesniki nimajo skoro več ugleda; skoro bi rekel, da gledajo ljudje z nekim pomilovalnim zaničevanjem na uboge ‚peresarje‘, ki pišejo in pišejo, katerih pa nikdo ne čita! Res, prav je povedal Aškerc nedavno: ‚Pa samo ustvarjajoči genij in ljubezen do umetnosti in svobodomiselnih idej priganjata naše mlade poete k delu, apatija našega občinstva za lepo književnost gotovo ne!‘

In tu je iskati vzroka, ako res propadajo podjetja kakor ‚Ljubljanski Zvon‘, ‚Slovanska knjižnica‘ i. dr. Ako napreduje število naročnikov ‚Dom in Sveta‘, mu k temu ne pomaga vsebina, temveč jedino — slike in vspešna agitacija. In tudi to bi bilo znamenje časa, ako gledajo ljudje v beletrističnem listu le slike, kakor otroci, ki kričé: ‚Bildi, Bildi!‘ — za vsebino pa se ne brigajo!

Takim izjavam se vidi v srce. Dostavljamo še, da je ranogih besedij namen, vneti bralce in bralke, naj sežejo po nekem najnovejšem delu, katero je ‚Slovenski list‘ obsodil. Po domače bi se vse to povedalo kratko tako-le: ‚Ljublj. Zvon‘ ne propada, saj ima sedaj boljše pisatelje, kakor jih je imel nekdanj. V obče naše slovstvo v novi struji vrlo napreduje, saj je dama v kupeju tako rekla. Le ‚Dom in svet‘ je malo prida. Njegovi naročniki so otročji, ker gledajo radi slike; le agitirati znajo dobro in uspešno.